

207
7

NOBILIU M QUÆSTIONU M
ETHICARU M DECAS VII.

De
LIBERALITATE
ET MAGNIFICENTIA,

*Quam Deo Opt. Max. annuente in illustri
Academia VVittebergenſi*

PRÆSIDE
CLARISSIMO VIRO,

M. HENRICO VELSTENIO,

Philos. Moralis Prof. Publ.

examinandam proponit

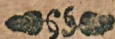
HENRICUS à BARDLEBEN

Magdæburgenſis Saxo.

Ad diem 25. Auguſt. hora locoꝝ conſueto.

Eccleſiaſt. 40. v. 7.

*Benignitas eſt inſtar horti fertilis, &
benignus oculus benedicetur.*

WITTEBERGÆ,
Typis Johan. Gormanni, Anno 1610.

CLARISSIMIS, CONSULTISSI-
MIS, DOCTISSIMIS, ATQVE HV-
manissimis Viris,

Dn. GEORGIO MYLIO,
J. U. D. GEORGII b. m. Magni il-
lius Theologi filio.

Dn. M. IOHANNI ÆSCHAR-
DO, Gymnasi apud Hallenses Rectori
fidelissimo,

Dn. M. IOHANNI LIPPPIO,
Argentinenfi Alsato.

*Dominis fautoribus, promotoribus, praeceptoribus,
ac amicis suis omni observantiâ, in
perpetuum colendis,*

Haec de Liberalitate & Magnificen-
tia, quaestiones

offert

Henricus à Bardleben

Respondens.

QUÆSTIO I.

Quid liberalitas & magnificentia, quodnam
utriusq; obiectum & quæ extrema?

Sic fortitudo & temperantia fuit: nunc super-
est, ut vestigijs Aristotelicis insistentes, è Pe-
ripatu nostro Liberalitatem ac magnifi-
centiam educamus. quâ utraq; nihil huma-
na nature accommodari, ut ait Orato-
rum Dux lib. 1. offic. quâ aluntur Ecclesia,
Civitates, & Politia constituuntur. & mutua benevolentia
conciliatur & reparatur. Dignissima ergo hæc utraq; virtus
est, de qua hanc præsentem disputationem instituamus: in qua
& de Eleemosynis, bonis Ecclesiasticis & hospitalitate
aliquid adjecturi sumus.

Liberalitas est mediocritas in dandis & accipien-
dis pecunijs occupata. Arist. 4. ad Nicom. cap. 1. Magis ta-
men in dandis, quàm accipiendis, quia 1. honestius est dare,
quàm accipere. 2. quia etiam difficilius: Circa difficilia verò
omnis virtus quàm maximè occupatur. Aristot. l. 2. cap. 3.
Obiectum liberalitatis sunt res æquales, item omnes posses-
siones, quæ pecuniâ estimantur, & quorum aliquis usus est in
hac vita. Arist. l. d. Finis liberalitatis est sola honestas. Qui
ergo in alios beneficium confert, ut vel majora reportet, vel
favorem sibi conciliet, aut se ostendet, liberalis dicendus non
est. Arist. l. d. Extrema hujus sunt: Avaritia, & prodigali-
tas. Prodigalitas est vitium opes temerè profundeus: à Phi-
losopho

Iosopho vocatur à *σωφία* lib. 4. ad Nicom. cap. 3. Prodigaliras aut est simplex aut est mixta. Simplex est, quando quis in dando modum excedit, nihil vicissim ab alio accipere volens. Et haec praecipue cadit in juvenes. Mixta est, quâ quis non solum omnia consumit, sed etiam aliorum opes, ad largiendum alijs, suffuratur: Vt sunt Sacrilegi, & latrones. Talis fuit Hircanus qui sepulchrum Davidis aperiens, tria millia talenta pecuniarum inde protulit. Avaritia est Vitium, in dando deficiens, in accipiendo excedens. Haec proprie cadit in senes, hi enim quod minus habent itineris, eo plus requirunt viatici. Avarorum Philosophus tria constituit genera. 1. quidam omnino nihil dant, nihil accipiunt, vulgò renaces & aridi dicti: 2. quidam in accipiendo tantum modum excedant, & per fas, nefasq; congerunt, interim etiam dant alijs: Vt infames, feneratores, & surarii, crumenifeca. 3. quidam in utroq; peccant, atque adeo etiam in dando deficiunt, in accipiendo verò modum excedunt. Aristot. 4. Eth. ad Nic. cap. 1. Et haec de Liberalitate.

Magnificentia est virtus mediocritatem servans in sumptibus magnis rectè faciendis Arist. 4. Ethic. cap. 2. Sic verè fuit Magnificus Alexander Macedo, qui Aristotelem iuvit in conscribenda historia animalium, maximis sumptibus. Objectum magnificentiæ, magni sumptus, in quibus decorum observatur: Unde Philolophus 4. Ethic. 2. Magnificentiam, à Liberalitate tribus modis distinguit. 1. Objecti inæqualitate. Liberalitas versatur circa mediocres expensas, Magnificentia verò in magnis sumptibus faciendis occupatur. 2. Officio. Liberalitatis est, dare, Magnificentiæ verò, sumptus facere. 3. Consecutione. Omnis Magnificus est Liberalis, non verò omnis Liberalis est Magnificus. Extrema Magnificentiæ,

tia sunt: luxus, in magnis erogandis beneficijs modum excedens, sumptuosq; conferens in res leves & ineptas; Et iungo-
nēta, indecora & intempestiva in magnis sumptibus facendis parsimonia.

QUÆSTIO II.

An Liberales, qui Divitias suas in scorta profundunt?

Negatur hisce rationibus. 1. quia nec honestus, nec legitimus modus est, nec liberalitati conveniens sic bona distribuere. 2. quia hoc modo, virius virtuti repugnaret, dum Liberalitas committeret, quod Temperantia prohibuisset. 3. quia virtus cum virtute concordat, eiq; alimentum præbet, uti videre est in Magnificencia & Liberalitate, & modestia ac mansuetudine, non verò cum vitio. Marryr.

QUÆSTIO III.

An Tyranni, & principes, propter nimias largitiones prodigi dici queant?

Placet negativa Aristoreli, l. d. quòd tanta sint Regum & principum opes, & facultates, ut dando, & largiendo non facile ad egestatem redigi queant, & semper videantur adhuc plura retinere, quàm alijs donare.

Nos hanc Aristotelis negativam visum non esse acceptandam censemus. Si enim historiarum monumenta excusserimus, præstiterunt exempla etiam opulentissimorum imperatorum, qui prodigalitate suâ integra regna perdiderunt, ita ut tandem coacti fuerint, as alienum contrahere. Joh. Magirus hunc in locum pag. 325. Exemplo esse potest. M. Antonius Imperator, de quo Victor Aurelius in Epitome.

QUÆSTIO IV.

An statim sit Magnificus dicendus, qui ma-
gnos sumptus facit?

Videtur quidem sic innuere origo vocis: Sed res spe-
ctanda, non verba pendenda. Sanè si omnes isti Magnifici di-
cendi essent, infinitus hodiè esset eorum numerus, cum tamen
magnificentia vera rara in terra avis. Si tamen sum-
ptus proportionem habeant cum persona & operibus, in
qua impenduntur, faciens hos merito magnifici nomen meret-
ur. Reprehendendus idcirco Tiberius, quod cuidam potato-
ri, qui ceteros potando superârat, totamq; vini amphoram pro-
pinârat, dimidiam imperij partem obtulerit.

QUÆSTIO V.

An Bellarminus Eleemosynas rectè distri-
buat in septem corporales & to-
tidem Spirituales?

Bellarminus l. 3. de Eleemos. cap. 2. Eleemosynam
in corporalem & spiritualem dispescit. Illius facit se-
ptem species, pro varietate miseriæ, & egestatis corporalis,
ut sunt: Fames, fitis, nuditas, carentia domus, morbus,
captivitas, & deniq; carentia sepulturæ. Hujus totidem
septem genera recenset: Animi mala depelluntur, nempe: Ora-
tione pro peccatore, cōdonatione injuriæ, correptione
fraternâ, institutione, consilio, consolatione, & tole-
rantia infirmitatum. Nos negamus Eleemosynam
ita rectè distribui, siue sumatur in propria & stricta, si-
ve in lata significatione: Si enim in propria significa-
tione, tum omnes istæ dictæ species non erunt hujus loci. Si
verò in lata & cum ampliacione, sanè Eleemosyna lon-
gè plu-

gè plura virtutis officia complectitur, quàm hic à Bellarmino recitantur. Verbi gratiâ, protegere viduas, dotare virgines indotatas, adimere captivos, dissolvere pauperum debita, dirigere cæcos, sanare agrotos &c. Videatur Cunradus Vorstius, in hunc Bellarmini locum.

QVÆSTIO VI.

An in eroganda Eleemosyna debeamus personarum respectum & delectum admittere?

Omniñò hunc admittimus, prout tres hominum egentium sunt differentia. Prima est ipsius hominis in se considerati, ad quem referuntur i. domestici. ipsius, quibus qui non providet fidem abnegavit, & est infideli deterior. i. Tim. 5, v. 8. 2. Qui sunt ipsi sanguinis cognatione cõjuncti, velut pater & mater, &c. Horum domesticorum curam abjicere, & Eleemosynam nostram in peregrinos & ignotos conferre, nisi ita faciendi justa, & necessaria causa subsint, peccatum est, vel in ipsam naturam legem, satis grave, praesertim, cum ipse Apostolus jubeat i. ad Tim. 5, v. 4. ἀποδοῦναι τοῖς ἑσθλοῖς. Bene & Ecclesiastes c. 3. Fili inquit, succurrit o patri senescenti. Et Solon infames voluit esse eos, qui parentes non aleret. Laërt. in vita Solonis. Et rectè Seneca. Etiam si, inquit, filius patri benefaciat, non benefacit, sed benefactum rependit: Qui enim dat aliquid, si prior accipit, non obligat, sed reddit. Altera differentia est hominum, quorum quidam domestici sunt fidei, quidam non sunt. Isti sunt hisce anteposendi, secundum regulam Apostoli Gal. 6, v. 10. simus benefeci erga omnes, maximè verò erga domesticos fidei. Tertia differentia est, quod alij pauperes sint nōstrates nostræ nationis & gentis: alij verò sunt peregrini.

ni.

III. Quāquam igitur omnibus hominibus prodesse & commodare debeamus: illi tamen, qui vicinitate & habitatione nos propius attingunt, sunt præ cæteris respiciendi, & releuandi. Id quod ipse Deus inculcat, Deut. 15, v. 7. Si fuerit apud te egenus quispiam, è fratribus tuis intra aliquam è portis tuis, ne obfirmato axillum tuum, nec occludito manum tuam aduersus eum. Hos ubi stipe nostrâ subleuauimus, tum demum concessum, & fas nobis est, etiam alijs pro rerum nostrarum facultate succurrere. Guiliel. Perkin lib. 3. Casus consc. p. 503.

QUAESTIO VII.

An omne, quod quivis ultra id, quod naturæ & vitæ conditioni necessariò inservit, possidet, convertendum sit in Eleemolynam, & pauperibus distribuendum?

Bellarminus l. d. c. 7. & 8. statuit 1. Divites præcisè, divinâ lege teneri ad superfluas opes suas pauperibus erogandas, quæ videlicet tam naturæ, quàm personæ, seu statui, & conditioni illorum superflua sunt, hoc est, sine quibus & salus natura tum ipsorum, tum familia sustentatur & personæ status ac dignitas conservari possit. 2. Non teneri Divites res necessarias erogare, nec sine vitio posse, nisi statum mutare velint, hoc est, seculo renunciare, & omnia deserere, juxta illud Christi consiliū, Matth. 19. Si vis perfectus esse, vende omnia.

Nos utrumq; hoc Bellarmini essatum non simpliciter admittimus. Non prius: quia quidem divitibus, & opulentis incumbit, eò liberalius Eleemosynam largiri, quò præter

præter & ultra necessitatem pluribus rebus abundant: ita tamen, ut omnia distribuere non teneantur, sed ut eis liceat partem ex eo, quod sibi redundat, in publicum Ecclesia, & Reipubl. usum reservare. Non posterius: Quia in summa inopia, & indigentia casu, non tantum superflua, sed & necessaria bona danda sunt prout circumstantia postulerint. Proverb. 5. v. 16, & 17. Luc. 3, ver. 11. Argumento nobis esse possunt Sanctorum exempla, præsertim eorum, qui, quum ipsi pauperes aut inopes essent, tamen alacriter sua cum alijs communicasse, sive erogasse, dicuntur. 1. Reg. 17, 2. Reg. 4. Luc. 2. Act. 2. 4. & 20, 2. Cor. 8. & 9. Ad summam: Charitas unica, eaq; optima Eleemosynæ largiendæ magistra & moderatrix esse debet, ut ubi illo modo auditur, non admodum necessum sit, gradus, & momenta illa, vel superfluum, vel necessariorum bonorum scrupulosè distinguere. Guiliel. Perk in fl. d. p. 565. Cunradus Vorstius in hunc Bellarmini locum, pag. 6. 77.

QUÆSTIO IIX.

An ex rebus malè partis legitimè Eleemosynæ fieri possint?

Affirmativa Thomæ Aquinatis est in secunda secundæ quæst. 66. a. 7. ubi ait: *Ex abundantia possessionis aliterius, egenorum necessitati succurrere, non est furtum.* Bellarminus l. d. cap. 9. hoc ad quæsitum, distinctè respondet. Negat quidem posse dari Eleemosynam cum iniustitia tantum est in acquirente, puta, qui furto, vel iniquo favore rem paravit. Nempè, quia de substantia nostra, non aliena liberales esse debemus. Prov. 3. Esa. 58. Tob. 4. Affirmat tamen, posse ac debere Eleemosynam ex ijs dari, cum lucrum injustum est, tam ex parte dantis, quàm ac-

B cipien-

ipientis ut in simonia aut prodicione, aut iudicij subversio-
ne &c. Sed hanc ait, non tam Eleemosynam esse, quam
restitutionem, imò affirmat etiam, posse ex ijs dari ubi
lucrum non tam injustum est, quam turpe: *quale est leno-
num, meretricum, histrionum &c.*

Pro quæstionis determinatione notandum. 1. Non
esse facienda mala, ut inde eveniant bona. Rom. 3. v. 8.
& non modò bona esse facienda, sed & benè, id est, eo modo, &
ratione, quem Dominus ipse suo verbo præscribit, & probat.
*Quemadmodum igitur non sunt facienda adulteria, ut filios
generemus: ita nec furtiva facienda voluntate pascendi pau-
peres sanctos.* Augustinus lib. 5. in Iulia. Et benè Gre-
gorius ad Synagrium Episcopum: *Non est putanda
Eleemosyna, si pauperibus dispensetur, quod ex illicitis rebus
acquiritur.* 2. In malè partis, simpliciter urgendam
esse restitutionem aut si hæc forrè haberi non poterit,
omnimodam inter pauperes erogationem. *Exemplum
suppetit nobis in Zachæo, principe isto publicanorum, qui di-
midium bonorum suorum, dat pauperibus; si quis verò, ali-
quem defraudaverit, secundum legem, de restituendis quatu-
or ovibus pro una.* Exod. 22. reddit quadruplum. Luc. 19,
v. 8. Videatur Matthias Flac. Illyr. in Gloss. comp. &
Iohan. V Vinckelmannus hunc in locum. Lambertus
Danæus in Ethic. Christianam. lib. 2. cap. 15. pag. 233.
Petrus Martyr classe 2. Loc. com. cap. 2. pag. 356.

QUÆSTIO IX.

Utrum bona, sacris usibus destinata, pos-
sint in civiles usus transferri?

Duo

Duo hic præsupponimus. 1. Distinguendum est inter bona Ecclesiastica Pontificiorum, quæ nulli aliàs usui sunt & ad spectandum saltem producuntur, & bona Ecclesiastica ante 70, vel 100. annos à majoribus nostris orthodoxis, divino cultui consecrata. 2. Distinguendum inter usus civiles honestos, *quæ gloriam DEI, Ecclesiæ & Reipubl. salutem spectant*, & inter abusus civiles. Prioris generis, bona Ecclesiastica omninò in prioris generis usus civiles conferri possunt, idque ob sequentes rationes. 1. *Quia injustè fuerunt acquisita, dum Papa, tot nationes, tot gentes decepit, exhaustit, opibusque spoliavit, maloq; titulo tanta bona sibi acquisivit.* 2. *Legitimum est, ut qui antea diabolo servierunt, in honestiores transducantur usus.* Mirum igitur non est, ait B. Lutherus Tom. 3. *ut opes nostras amissas dolo Papæ, iterum arripimus, quod illi homines nequam furati sunt, nos in res honestas transferamus.* Transferantur igitur hæc bona, quæ nil D E U M neque homines juvant, sed tantum spectanda proponuntur, in usus sive Ecclesiasticos, sive Civiles, unde Gloria DEI, & salus Patriæ spectetur.

QUÆSTIO X.

An Iael Iud. 4, ver. 21. jura hospitalia violando, rectè fecerit?

Tandem, coronidis loco, & hanc subjungimus questionem, quoniam & Liberalitas hospitalitatem suo complexa comprehendere videtur. Et sanè, jura hospitalia, per se, ac sua natura, & sacra, & inviolata esse debet, adeò, ut ipse Lothus filias suas contumelijs, petulantium Sodomitarum exponere voluerit, ne illis, qui ad se diverterat, injuriã facerent. Nec ab eius

exemplo diftesit senex ille, qui Levitam cum uxore, hospites ad se receperat, Jud c. 19. Hinc & ipsos gentes, Jovē hospitalem coluerunt, natura lumine agnoscentes, peregrinos, & hospites singulariter Deo cura esse. Verumenimvero licet lege universali ac ordinaria, jura hospiti debeant inviolata servari; nulla tamen jura, nullæq; necessitudines tam honestæ, atq; justæ sunt, quin si Deus aliter jubeat, solvendæ sint, quandoquidem ista omnia, tantisper valere debent, quamdiu voluntati divinæ probantur. Proinde licet factum hoc laelis Sisara Principem exercitus Jabin Regis Chanaan in suis adibus absconditum, clavo temporibus infixo, perimentis, primo intuitu, ingentis perfidie speciem habeat, tamen a deo non peccavit, ut Deus hoc factum verè heroicum carmine sacro, celebrari curarit. Vt enim, qui decreto totius imperij proscripti sunt, seu banniti, ut vocant, ij sunt omnium violentiæ, expositi: neque quisquam amplius fœderibus, aut juramentis tenetur, ut defensionem eorum suscipiat: imò omnibus mandatur, ut tales proscriptos vel capiant, vel trucident. Ita etiam Sisara, divinitus fuit per Prophetiam Debora bannitus, & declaratus, hastis populi DEI, & exitio destinatus, jam nulla fide obstricta fuit Jabel Sisara, sed rectè, & laudabiliter fecit, quod manifestum & publicum hostem populi DEI trucidavit.

Petrus Mar. yr. Classe 2. Locor. Com. c. 12.

pag 353. Osiander, in hunc locum.

judic. 4. cap.

COROL.

COROLLARIA.

An præceptum de dandis Eleemosynis, ad quartum decalogi præceptum, in quo de parentibus honorandis agitur, referendum sit, an verò ad quintum, & ad septimum, ubi de occidendo deq; non furando agitur. *Prius affirmat Bellarminus lib. 1. de Eleemos. cap. 6. Nos posterius.*

II.

An rectè fecerit Abigail, quod nescio marito suo, Davidi donum in suam, & suorum hominum sustentationem, ac sublevationem adduxerit, 1. Sam. 25, v. 27. *Affirmamus.*

III.

An aliquid sit discriminis inter illa, quæ in Verbi ministros stipendiarios & pauperes conferuntur? *Disting.*

IV.

An quando solennia nuptiarum celebrantur, ea, quæ in mimos, ludiones, & histriones

B 3

pro-

profunduntur, rectius pauperibus erogentur?
*ita statuimus cum recessibus Comitiorum Augu-
stanorum, Anno 30.*

V.

Quomodo intelligendum illud Salvatoris,
Luc. 16, ver. 9. Facite vobis amicos ex mammo-
na injusto, ut cum defeceritis, recipiant
vos in aeterna tabernacula?

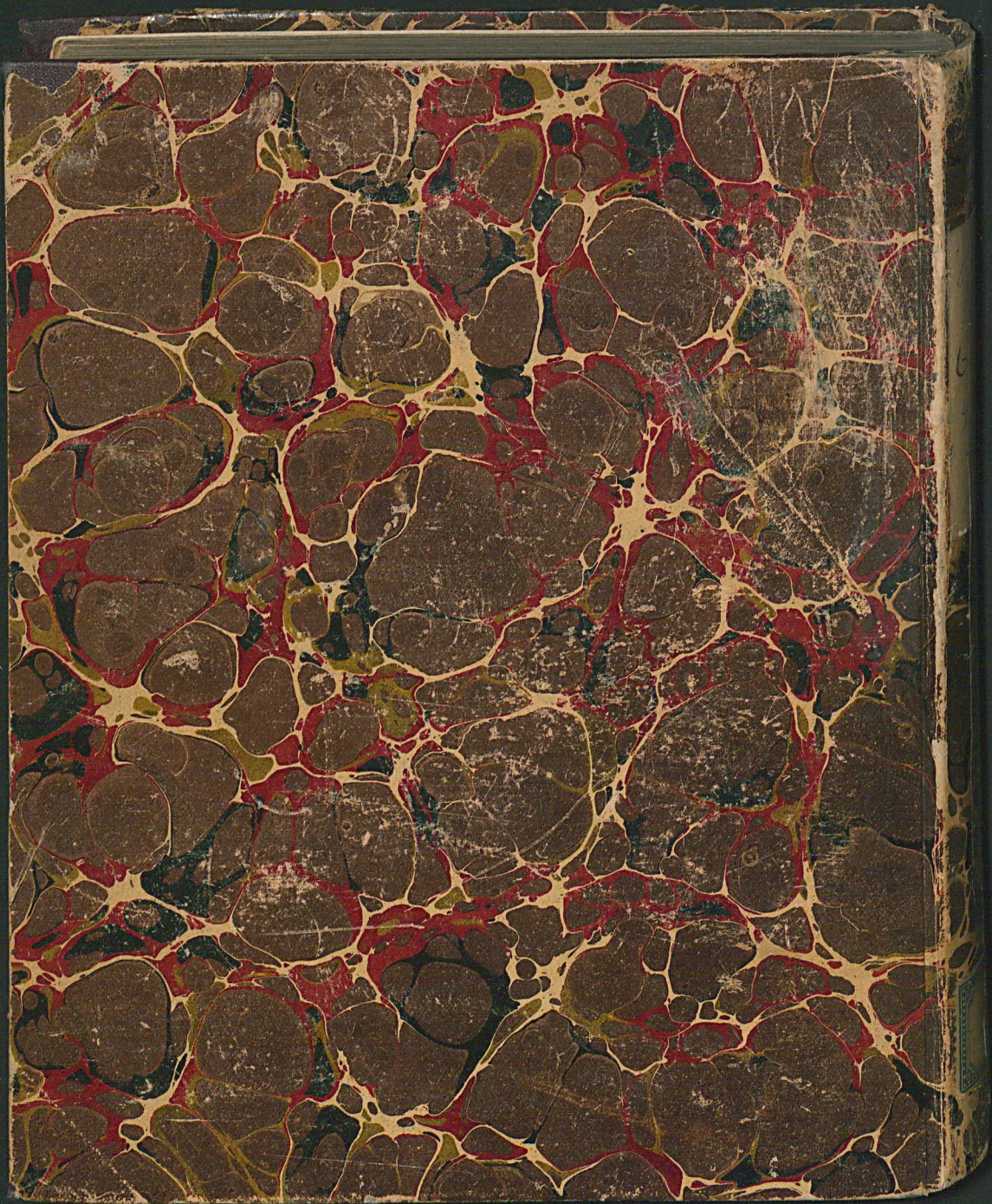
F I N I S.

X2677027

VD 17

B.I.G.

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

Farbkarte #13

LIUM QUÆSTIONUM M
HICARUM DECAS VII.

DE
ERALITATE

MAGNIFICENTIA,

Deo Opt. Max. annuente in illustri
Academia VVittebergensi

PRÆSIDE
CLARISSIMO VIRO,

HENRICO VELSTENIO,

Philos. Moralis Prof. Publ.

examinandam proponit

FRICUS à BARDLEBEN

Magdæburgensis Saxo.

die 25. August. hora locoq. consueto.

Ecclesiast. 40. v. 7.

ignitas est instar horti fertilis, &
benignus oculus benedicetur.

WITTEBERGÆ,
in Joh. Gormanni, Anno 1610.